

УДК 339.9:004
JEL Classification: F29; O33
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-3-48-53>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК МЕГАТРЕНД МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

© 2025 ДУНА Н. Г.

УДК 339.9:004
JEL Classification: F29; O33

Дуна Н. Г. Цифровізація як мегатренд міжнародної економіки

Мета статті полягає у виявленні суперечливого характеру впливу цифровізації на міжнародну економіку. Доведено, що цифровізація призводить до глибокої трансформації міжнародної економіки. У результаті проведеного дослідження визначено, що цифровізація є багатовимірним і суперечливим процесом. Розкрито напрями впливу цифровізації на розвиток міжнародної економіки. Обґрунтовано, що високі темпи цифровізації суттєво загострюють глобальні проблеми сучасності, а саме: сировинну, екологічну, енергетичну проблеми. Показано, як у процесі цифрової трансформації суттєво посилюються економічні та соціальні розбіжності, що призводить до нерівномірного соціально-економічного розвитку країн. Доведено, що швидка еволюція штучного інтелекту відкриває безпрецедентні можливості для розвитку міжнародної економіки та одночасно продукує серйозні проблеми та новітні ризики. Також доведено, що цифрова трансформація впливає на всі складові суспільства, тому принципово важливим є сприяння досягненню цілей сталого розвитку на основі використання передових технологій. Доведено загальну потребу в екологічно стійких стратегіях цифровізації, актуальність циркулярності, а саме: використання довговічних продуктів, відповідального споживання, повторного використання та переробки, стійких бізнес-моделей. Обґрунтовано необхідність інтеграції зусиль держави, бізнесу, науки, освіти та суспільства для вирішення глобальних проблем. Багатоаспектність проблематики цифровізації потребує від наукової спільноти між-дисциплінарного підходу щодо аналізу її наслідків та ризиків у всіх сферах життєдіяльності.

Ключові слова: цифровізація, цифрова трансформація, цифрові технології, штучний інтелект, глобальні проблеми сучасності.

Бібл.: 11.

Дуна Наталія Геннадіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: n.duna@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1339-5454>

UDC 339.9:004
JEL Classification: M21; O31

Duna N. G. Digitalization as a Megatrend of the International Economy

The aim of the article is to identify the contradictory nature of the impact of digitalization on the international economy. It is proved that digitalization leads to a profound transformation of the international economy. As a result of the conducted research, it has been defined that digitalization is a multidimensional and contradictory process. The directions of the impact of digitalization on the development of the international economy have been revealed. It is substantiated that the high pace of digitalization significantly exacerbates global contemporary issues, namely: raw material, environmental, and energy problems. It is shown how, in the process of digital transformation, economic and social disparities are significantly intensified, leading to uneven socioeconomic development of countries. It is verified that the rapid evolution of artificial intelligence opens unprecedented opportunities for the development of the international economy while simultaneously producing serious problems and new risks. It is further proved that digital transformation affects all components of society, making it fundamentally important to promote the achievement of sustainable development goals based on the use of advanced technologies. The urgent need for environmentally sustainable digitalization strategies has been demonstrated, highlighting the relevance of circularity, namely: the use of durable products, responsible consumption, reuse and recycling, and sustainable business models. The necessity of integrating the efforts of the State, business, science, education, and society to address global problems has been substantiated. The multiaspective nature of digitalization issues requires the scientific community to adopt an interdisciplinary approach to analyze its consequences and risks in all spheres of life activity.

Keywords: digitalization, digital transformation, digital technologies, artificial intelligence, global issues of modernity.

Bibl.: 11.

Duna Nataliia G. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economics and World Economy, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: n.duna@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1339-5454>

Цифровізація є ключовим мегатрендом світового розвитку практично в усіх сферах людського життя. Цифровізація призводить до глибокої трансформації міжнародної економіки. Прискорення цифрової трансформації відкриває величезні можливості для національних економік, але водночас це посилює традиційні та

продукує новітні ризики. Цифрові технології сприяють загостренню глобальних проблем сучасності, а саме: глобальної нерівності, сировинної, екологічної, енергетичної проблем. Отже, швидкі темпи технологічних змін потребують осмислення можливостей і наслідків цифровізації на рівні окремих суб'єктів господарювання, суспільства та країн.

Цифровізація як предмет дослідження привертає увагу багатьох науковців. Так, Якушко І. В. [1] визначає передумови виникнення та фактори розвитку цифрової трансформації в економічних системах; Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. [2] досліджують сучасні тренди цифрової економіки; Вишневський О. С. [3] розкриває проблеми розвитку національних економік в умовах цифровізації; Борзенко О., Глазова А. [4] аналізують цифровізацію як новий інструмент трансформації соціально-економічних відносин і сучасний інструмент сталого розвитку.

Вагомий внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів цифровізації у світі та Україні зробили такі вчені, як Вишневський В. П., Гаркушенко О. М., Князев С. І., Липницький Д. В., Чекіна В. Д. [5].

Цифрова трансформація відбувається безпрецедентно швидкими темпами. Це значно ускладнює аналіз системи факторів та наслідків впливу використання цифрових технологій. Попри наявність чисельних наукових та експертних досліджень цифрової трансформації національної та міжнародної економіки, потребує подальшої розробки проблематика її наслідків, новітніх викликів та загроз.

Мета статті – виявити суперечливий характер впливу цифровізації на міжнародну економіку.

Як зазначає Вишневський О. С., «цифровізація є складним і багатогранним процесом, що впливає практично на всі аспекти економічного і соціального життя. Вона змінює саму сутність класичних категорій економічної теорії, таких як товар, послуги, споживання, валюта, дивіденди тощо» [3, с. 11]. Борзенко О., Глазова А. наголошують, що «цифровізація – це глибока трансформація, що відповідає сучасним вимогам сталого розвитку та створює нові підстави для підвищення ролі країн у світовій економіці» [4].

Вплив цифровізації на соціально-економічні системи країн має три основних напрями:

- ✦ цифрова трансформація економіки;
- ✦ цифрова трансформація уряду;
- ✦ цифрова трансформація суспільства.

В основі цифрової трансформації лежить екосистема взаємозалежних цифрових технологій. Вона включає бездротові мережі нового покоління «5G», хмарні обчислення, аналітику великих даних, штучний інтелект, блокчейн тощо. Екосистема має більшу потужність і функціонал, ніж її окремі компоненти, оскільки їх взаємодія та взаємодоповнення створює принципово нові можливості цієї системи [6].

За індексом готовності до використання передових технологій лідирують країни з високим

рівнем доходу, зокрема Сполучені Штати, Швеція, Швейцарія, Сінгапур і Нідерланди. Країни Латинської Америки, Карибського басейну та Африки на південь від Сахари є найменш готовими до застосування передових технологій [7].

Країни з високим рівнем цифровізації демонструють підвищену продуктивність праці та результативність у міжнародній торгівлі товарами та послугами. Це забезпечується завдяки зниженню витрат, інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості та розвитку високотехнологічного експорту. Важливо, що цифровізація суттєво розширює можливості для міжнародного експорту послуг, зокрема в ІТ-секторі, освіті, фінансових технологіях. Країни, які активно інтегрують цифрові технології у свою економіку, мають значні переваги на глобальних ринках.

За даними Світового Банку, у 2022 р. 90% населення у країнах з високим рівнем доходу мало доступ до інтернету, а у країнах з низьким рівнем доходу – тільки кожний четвертий відповідно [8]. Таким чином, наявний цифровий розрив характеризує нерівність у доступі до цифрових технологій та інтернет-ресурсів між різними країнами.

Одним із суттєвих наслідків прискорення економічного зростання, спричиненого передовими технологіями, може стати збільшення нерівності доходів, що є основною перешкодою для інклюзивного сталого розвитку. Для країн, що розвиваються, обмежена можливість інтегрувати цифрові технології в усі сектори економіки загрожує нездатністю використання переваг цифрової трансформації.

Цифровізація передбачає збільшення обсягів використання інтернету та мобільних пристроїв. За прогнозами ЮНКТАД, до 2029 р. кількість пристроїв Інтернету речей (IoT) збільшиться до 39 мільярдів. Це буде суттєво загострювати екологічну та ресурсну проблеми. Виробництво та постійне вдосконалення цифрових пристроїв потребує більше мінеральних ресурсів. Якщо у 1960 р. для виробництва телефонів використовувалось близько 10 елементів періодичної таблиці, то у 2021 р. – 63 відповідно. Наприклад, для виробництва смартфона потрібно 70 кг сировини, а для комп'ютера вагою 2 кг – 800 кілограмів сировини [9]. Таким чином, цифровізація супроводжується зростання попиту на важливі мінерали для виробництва цифрових пристроїв, а саме: на кобальт, графіт і літій. Доступ до критично важливих корисних копалин стає стратегічним пріоритетом для багатьох розвинутих країн, що суттєво посилює глобальну конкуренцію та підвищує геополітичні ризики.

На виробництво та використання цифрових пристроїв, функціонування центрів обробки даних і мереж інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) припадає від 6% до 12% світового споживання електроенергії [9]. Криптовалютні технології також є енергоємними. Наприклад, протягом 2015–2023 років глобальне енергоспоживання біткойн-майнінгу зросло в 34 рази, досягнувши приблизно 121 ТВт-год. Нові технології, такі як генеративний штучний інтелект, також потребують більших обсягів питної води для охолодження серверів. У 2022 р. дата-центри та офіси Google спожили понад 21 мільйон кубометрів води [9].

Фаза виробництва смартфонів генерує близько 80% викидів парникових газів [9]. Забруднення навколишнього середовища триває протягом усього життєвого циклу пристроїв та інфраструктури ІКТ, зокрема через електронну комерцію.

Неналежа утилізація посилює екологічні ризики, а саме: забруднення навколишнього середовища та інші небезпеки для здоров'я людей. Зростаючий попит на передачу, обробку та зберігання даних для нових технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект (ШІ), мобільні мережі п'ятого покоління (5G) та Інтернет речей, збільшує небезпечні викиди. Водночас цифрова економіка наразі створює надмірні відходи, які посилені запрограмованим старінням виробів, наприклад скороченням терміну служби продукту через технічні, функціональні чи психологічні причини.

Таким чином, цифрові технології та інфраструктура значною мірою залежать від сировини, а виробництво та утилізація все більшої кількості пристроїв разом зі зростаючими потребами у воді та енергії завдають все більших збитків планеті.

Слід зазначити, що основний тягар екологічних витрат цифровізації припадає на країни, що розвиваються. Вони експортують сировину з низькою доданою вартістю та імпортують пристрої з високою доданою вартістю. З одного боку, в умовах цифрової трансформації зростання попиту на мінерали відкриває економічні можливості для багатих ресурсами країн, що розвиваються. З іншого боку, дефіцит корисних копалин посилює традиційні та продукуює новітні геополітичні ризики ресурсного походження.

Вирішення проблеми зростання цифрової екологічної нерівності потребує узгоджених міжнародних зусиль для забезпечення більш справедливих практик щодо сталого видобутку корисних копалин, покращення цифрової інфраструктури, стримування незаконного експорту цифрових відходів і підтримки нарощування потенціалу в країнах, що розвиваються.

Прискорення цифрової трансформації відкриває можливості забезпечення більш інклюзивного та стійкого економічного розвитку. Безумовно, це вимагатиме інноваційного та обґрунтованого підходу до цифрового управління та управління даними для розвитку, подальшого нарощування потенціалу щодо різних аспектів цифрової економіки та постійного діалогу та співпраці між багатьма зацікавленими сторонами.

Перехід до циркулярної та інклюзивної цифрової економіки вирішує екологічні проблеми, одночасно сприяючи економічним можливостям і створенню робочих місць. Циркулярна економіка мінімізує відходи та максимізує використання ресурсів шляхом повторного використання, відновлення, переробки та подовження терміну служби продуктів. Згідно з даними ЮНКТАД, лише 7,2% світової економіки мають ознаки циклічності, і ця частка зменшується через збільшення видобутку та використання матеріалів. Станом на 2022 р. лише 24% цифрового сміття було офіційно зібрано в усьому світі, причому в країнах, що розвиваються, цей показник був набагато нижчим [9].

Очікується, що глобальний ринок переробки електроніки зросте з 37 мільярдів доларів США у 2022 р. до приблизно 108 мільярдів доларів США до 2030 р. [9]. Оптимізуючи використання ресурсів і зменшуючи відходи, підприємства можуть знизити витрати та створити нові ринкові можливості. Для бізнесу ключовими стратегічними пріоритетами є збільшення довговічності та ремонтпридатності виробів, сприяння їх переробці та відновленню, заохочення відповідального споживання та підтримка стійких бізнес-моделей. Співпраця між урядами, підприємствами, споживачами та громадянським суспільством має вирішальне значення для досягнення стійкої цифровізації. Споживачі мають впроваджувати енергоефективні технології та зменшувати вуглецеве споживання, бізнес – використовувати сталі практики, уряд – стимулювати ці зміни та формувати стійку поведінку суб'єктів на всіх рівнях економіки. Ключова роль у цьому процесі належить державі. Для формування поведінки бізнесу та споживачів у напрямку довгострокового сталого розвитку уряди можуть використовувати широкий інструментарій, зокрема нормативно-правові акти, фінансові стимули, громадські роз'яснювальні кампанії.

Виклики, пов'язані зі зміною клімату, втратою біорізноманіття та забрудненням навколишнього природного середовища стали визначальними проблемами сучасності. Ці кризи є глобальними за масштабами, вони охоплюють усі регіони планети, впливають на різні сектори еко-

номіки та розвиток всього суспільства. Ці надзвичайно складні виклики вимагають переосмислення того, як слід взаємодіяти з навколишнім середовищем і як правильно мають працювати екосистеми. На наш погляд, освіта та наука лежать в основі трансформаційних зусиль людства, які дозволяють зрозуміти складність проблем захисту навколишнього середовища, взаємозв'язок екологічних, соціальних та економічних чинників та, зрештою, допомогти приймати обґрунтовані та відповідальні управлінські рішення.

Цікавим втіленням співпраці освіти, науки, бізнесу та держави є модель стійкої цифрової трансформації міста Макао. Університет Макао використовує сучасні технології для стимулювання цифрової трансформації, що дозволяє місту бути в авангарді світових інновацій. Перетворення Макао на «розумне місто» залежить від успішного застосування передових цифрових технологій. Такі масштабні інновації потребують участі науковців та освітян. Державна ключова лабораторія інтернету речей для «розумного міста» університету Макао долучилась до проєкту, забезпечуючи якісну освіту, проведення досліджень і співпрацю з промисловістю та урядом. Інтелектуальні датчики та мережі є невід'ємною частиною інтернету речей, що дозволяє дослідникам використовувати великі дані для створення додатків, які запроваджуються в інтелектуальному транспорті, розумній енергетиці, міській безпеці та системах запобігання катастроф у місті Макао. Датчики, розроблені Державною ключовою лабораторією Інтернету речей, контролюють структурну цілісність мосту Гонконг – Чжухай – Макао. Лабораторія також тісно співпрацює з місцевою промисловістю для вирішення конкретних завдань. Наприклад, встановлено довгострокове партнерство з компанією China Southern Power Grid для розробки технології IoT задля ощадливого використання енергії та покращення ефективності систем кондиціонування повітря. Широкий вибір університетських курсів з інженерії, штучного інтелекту, інформатики та науки про океан забезпечує якісну базу знань, необхідну для підтримки розвитку «розумного міста». Усвідомлюючи важливість активного залучення громади міста до стимулювання інновацій, університет організовує дні відкритих дверей і літні табори для того, щоб залучити та навчити наступні покоління фахівців [10].

Штучний інтелект є складовою глобальної цифрової трансформації. Він суттєво змінює міжнародну економіку, інтегруючись у велику кількість професій та секторів, впливає на працю лю-

дей та організацію виробництва. Системи штучного інтелекту все більше формують повсякденне життя, пропонуючи можливості для зростання економіки та вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем. Використання штучного інтелекту може принести величезні переваги, зокрема підвищення продуктивності праці, прискорення науково-технічного прогресу та вирішення проблем зміни клімату тощо. Проте прогрес штучного інтелекту також продукує ризики, які стосуються довіри, конфіденційності та безпеки. Тому спільне розуміння ключових можливостей і ризиків буде критично важливим для забезпечення надійності ШІ та його використання на благо людства та планети.

Крім того, переваги штучного інтелекту автоматично не розподіляються рівномірно по всьому світу. Без узгоджених політичних зусиль поява штучного інтелекту може суттєво посилити існуючу нерівність між країнами та всередині них. Країни, що розвиваються, ризикують залишитися позаду і не зможуть використовувати ШІ для досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР). Збільшення кількості дезінформації може посилити ймовірність суспільних конфліктів та заворушень.

Кібербезпека є одним із найбільших ризиків цифрової трансформації. Зростання обсягів цифрових даних і підключення пристроїв до інтернету створюють сприятливі умови для кібератак, втрати особистих даних і фінансових ресурсів тощо. Для зменшення кіберризиків країни та компанії повинні інвестувати в розвиток кібербезпеки та регулярне оновлення програмного забезпечення, а також навчати персонал базовим навичкам кібергігієни.

Цифровізація є процесом системної інтеграції комп'ютерних засобів, інформаційних і комунікаційних технологій, які сприяють більш ефективній організації продуктивної діяльності людини, групи, соціуму. Таким чином, цифровізацію важливо вивчати не тільки як виключно техніко-технологічний процес, а також як доволі складний соціальний і культурологічний процес, що пов'язаний із суттєвими змінами у способі життя людини та трансформацією рушійної сили знань. У широкому сенсі цифровізація передбачає зміну підходів до виробництва, модернізацію укладу життя, трансформацію системи цінностей. Під впливом новітніх науково-технічних інновацій в умовах відкритого інформаційно-комунікативного простору посилюється глобальна культурна криза, яка проявляється у глибинних змінах культурних стереотипів суспільства. Розвиток високих і тонких технологій дозволяє проникати в усі сфери людської

діяльності. Сучасні цифрові технології створюють інструменти, які фактично забезпечують тотальний контроль за людиною. Таке спостереження по суті є управлінням її поведінкою [11].

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження визначено, що цифровізація є багатовимірним і суперечливим процесом. Цифрова трансформація надає якісно нові можливості для розвитку міжнародної економіки. Країни, які активно інтегрують цифрові технології у свою економіку, мають значні переваги на світових ринках. Цифровізація як інструмент трансформації різних сфер соціально-економічної системи забезпечує стійке економічне зростання та поліпшення якості життя населення. Водночас вона є джерелом нових загроз і викликів. У процесі цифрової трансформації суттєво посилюються економічні та соціальні розбіжності, що призводить до нерівномірного соціально-економічного розвитку країн. Високі темпи цифровізації суттєво загострюють глобальні проблеми сучасності. Швидка еволюція штучного інтелекту відкриває безпрецедентні можливості для розвитку міжнародної економіки та одночасно продукує серйозні проблеми та новітні ризики.

Цифрова трансформація впливає на всі складові суспільства, тому принципово важливим є сприяння досягненню цілей сталого розвитку (ЦСР) на основі використання передових технологій. Виникає нагальна потреба в екологічно стійких стратегіях цифровізації. За таких умов посилюється актуальність циркулярності, а саме – використання довговічних продуктів, відповідального споживання, повторного використання та переробки, стійких бізнес-моделей.

Вирішення глобальних проблем вимагає інтеграції зусиль держави, бізнесу, науки, освіти та суспільства. Цифрові технології відкрили доступ до принципово нових джерел інформації. Саме це призвело до новітніх викликів, пов'язаних з довірою до джерел знань, інформації та влади. Багатоаспектність проблематики цифровізації потребує від наукової спільноти міждисциплінарного підходу щодо аналізу її наслідків та ризиків у всіх сферах життєдіяльності. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Якушко І. В. Передумови виникнення цифрової трансформації та фактори її розвитку в економічних системах. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія «Економіка та управління»*. 2022. № 3. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-3-03-05>

2. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6047>
3. Вишневський О. С. Цифрова платформізація процесу стратегування розвитку національної економіки : монографія. Київ, 2021. 449 с.
4. Борзенко О., Глазова А. Теоретичні підходи до дослідження процесів цифровізації світової економіки. *Журнал європейської економіки*. 2022. Т. 21. № 3. С. 315–331. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1607/1607>
5. Цифровізація економіки України: трансформаційний потенціал : монографія / В. П. Вишневський, О. М. Гаркушенко, С. І. Князев, Д. В. Липницький, В. Д. Чекина. Київ : Академперіодика, 2020. 188 с.
6. Going Digital Toolkit. Digital technologies. *OECD*. URL: <https://goingdigital.oecd.org/theme/0>
7. Technology and Innovation Report 2023. *UNCTAD*. URL: <https://unctad.org/tir2023>
8. Digital Transformation. *World Bank Group*. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/digitaldevelopment>
9. Digital Economy Report 2024. *UNCTAD*. URL: <https://unctad.org/publication/digital-economy-report-2024>
10. Pioneering digital innovation to build the smart cities of tomorrow. URL: <https://www.timeshighereducation.com/research/university-macau/pioneering-digital-innovation-build-smart-cities-to-morrow?spMailingID=30644557&spUserID=MTAxNzcwOTEyMTAyNAS2&spJobID=2650310496&spReportId=MjY1MDMxMDQ5NgS2>
11. Duna N. G. Chapter 18. Managing Economic, Cultural and Mental Crises Caused by COVID-19 Pandemic. In: *SARS-CoV-2 and Coronacrisis. Epidemiological Challenges Social Policies and Administrative Strategies*. Springer, 2021. P. 279-289. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-16-2605-0_18#citeas DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-6-131>

REFERENCES

- Borzenko, O., & Hlazova, A. (2022). Teoretychni pidkhody do doslidzhennia protsesiv tsyfrovizatsii svitovoi ekonomiky. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, 21(3), 315–331. <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1607/1607>
- Digital Economy Report 2024. (2024). *UNCTAD*. <https://unctad.org/publication/digital-economy-report-2024>
- Digital Transformation. (n.d.). *World Bank Group*. <https://www.worldbank.org/en/topic/digitaldevelopment>
- Duna, N. G. (2021). Chapter 18. Managing economic, cultural and mental crises caused by COVID-19

- pandemic. In *SARS-CoV-2 and Coronacrisis: Epidemiological Challenges, Social Policies and Administrative Strategies* (pp. 279–289). Springer. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-16-2605-0_18#citeas
- Going Digital Toolkit. Digital technologies. (n.d.). OECD. <https://goingdigital.oecd.org/theme/0>
- Kraus, N. M., Holoborodko, O. P., & Kraus, K. M. (2018). Tsyfrova ekonomika: trendy ta perspektyvy avanharnodnoho kharakteru rozvytku. *Efektivna ekonomika*, 1. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6047>
- Pioneering digital innovation to build the smart cities of tomorrow. (n.d.). Times Higher Education. <https://www.timeshighereducation.com/research/university-macau/pioneering-digital-innovation-build-smart-cities-tomorrow>
- Technology and Innovation Report 2023. (2023). UNCTAD. <https://unctad.org/tir2023>
- Vyshnevskiy, O. S. (2021). *Tsyfrova platformizatsiia protsesu stratehuvannia rozvytku natsionalnoi ekonomiky: monohrafiia*. Kyiv. 449 s.
- Tsyfrovizatsiia ekonomiky Ukrainy: transformatsiinyi potentsial: monohrafiia / Vyshnevskiy, V. P., Harkushenko, O. M., Kniaziev, S. I., Lypnyskiy, D. V., & Cherkina, V. D. (2020). Kyiv: Akademperiodyka. 188 s.
- Yakushko, I. V. (2022). Peredumovy vynykennia tsyfrovoy transformatsii ta faktory yii rozvytku v ekonomichnykh systemakh. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya "Ekonomika ta upravlinnia"*, 3. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-3-03-05>

УДК 339.9

JEL Classification: O30; O31; O32; O38

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-3-53-59>

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙ У США

© 2025 ЛІХОТА О. В.

УДК 339.9

JEL Classification: O30; O31; O32; O38

Ліхота О. В. Сутність і значення державного регулювання інновацій у США

У роботі досліджено інституційну структуру державного регулювання інновацій у США, яка характеризується багаторівневістю та різноманітністю задіяних організацій. Проаналізовано ключові ролі трьох провідних агентств: Національного наукового фонду (NSF), Агентства передових оборонних дослідницьких проєктів (DARPA) та Національних інститутів здоров'я (NIH). NSF, створений у 1950 р., є незалежним федеральним агентством, що підтримує фундаментальні дослідження та освіту в усіх немедичних галузях науки та техніки, фінансуючи університети через гранти та кооперативні угоди. DARPA, науково-дослідна організація Міністерства оборони США, заснована у 1958 р., відповідає за розробку нових технологій для військових цілей, фінансуючи високоризикові проєкти з потенційно високою віддачею в університетах, приватних компаніях і науково-дослідних інститутах. NIH, головне агентство уряду США, відповідальне за медичні дослідження, складається з 27 інститутів і центрів, що проводять власні дослідження та фінансують зовнішні в університетах, медичних школах і лікарнях. Встановлено, що державне регулювання інновацій у США, представлене NSF, DARPA та NIH, є комплексною та дієвою системою, яка охоплює весь цикл інноваційного процесу: NSF фінансує фундаментальні дослідження, DARPA – проривні військові технології, NIH – медичні дослідження. Кожне агентство має унікальну місію, але всі вони сприяють технологічному прогресу, співпрацюючи з різними організаціями. Їхня діяльність мала значний вплив на розвиток таких технологій, як інтернет (NSF і DARPA), GPS (DARPA), а також на досягнення в медицині (NIH). Бюджети цих агентств, що формуються Конгресом США, є критично важливими для інноваційного розвитку країни. Важливою особливістю є не лише незалежність цих агентств, а й їхня взаємодія та координація, що дозволяє уникнути дублювання зусиль і забезпечити синергетичний ефект. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення механізмів міжвідомчої співпраці та оцінку її ефективності. Також перспективним є аналіз впливу державного регулювання на приватний сектор інновацій. Особливу увагу слід приділити вивченню ролі університетів як ключових центрів інноваційного розвитку в цій системі.

Ключові слова: інновації, державне регулювання, США, NSF, DARPA, NIH, фінансування досліджень, економічне зростання, державно-приватне партнерство, технологічне лідерство.

Бібл.: 32.

Ліхота Олександр Валерійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та публічного управління, Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут Приватного акціонерного товариства "Вищий навчальний заклад "Міжрегіональна Академія управління персоналом" (вул. Промислова, 17, Чернігів, 14017, Україна)

E-mail: a-lihota@ukr.net